

Byggnaders klimatpåverkan utifrån ett livscykelerspektiv (Rapport 2015:35)

1. Om IQ Samhällsbyggnad

IQ Samhällsbyggnad är en medlemsorganisation för företag och organisationer i samhällsbyggnadssektorn som verkar för forskning och innovation i samhällsbyggandet. IQ Samhällsbyggnad har cirka 110 medlemmar och verkar genom att påverka beslutsfattare för mer och bättre forskning och innovation i sektorn, sprida information och ny kunskap samt att aktivt driva på FoI-arbetet genom att agera kansli åt FoI-program och projekt. Bland annat är vi kansli åt det strategiska innovationsprogrammet Smart Built Environment med tydliga kopplingar till livscykelerspektiv, vilket beskrivs nedan. IQ Samhällsbyggnad är också kansli åt samverkansprogrammet E2B2 som drivs tillsammans med Energimyndigheten och där flera projekt finns med tydlig koppling till det som rapporten beskriver.

2. Om programmet Smart Built Environment

I april 2015 beviljades programmet Smart Built Environment som ett av 16 strategiska innovationsprogram inom regeringens satsning på strategiska innovationsområden för stärkt svensk konkurrenskraft. Vinnova, Formas och Energimyndigheten har regeringens uppdrag att driva satsningen. Smart Built Environment som har sitt kansli hos IQ Samhällsbyggnad tar utgångspunkt i digitaliseringen som drivkraft för samhällsbyggandets förändring, ned en budget om 100 Mkr från myndigheterna och lika mycket från programmets behovsägare. Programmet har pekat ut 8 fokusområden där ett har rubriken "Livscykelerspektiv". Inom det området har en öppen process drivits under 6 månader med sektorns aktörer, och ett antal konkreta projekt och initiativ kommer nu att starta med en total budget om cirka 25 Mkr. Dessa har mycket stor koppling till de föreslagna åtgärderna i rapporten. Då rapporten skrevs var programmet inte officiellt startat vilket förklarar att det fått litet utrymme i rapporten. I kommentarerna nedan beskrivs bland annat de viktigaste kopplingarna till programmet som behöver hanteras i förslagen till regeringen.

3. Synpunkter på Rapportens innehåll

2.1 Generellt om livscykelerspektiv och byggnaders klimatpåverkan

IQ Samhällsbyggnad bekräftar rapportens syn på vikten av att byggnaders livscykelerspektiv beaktas och hanteras genom hela processen. IQ Samhällsbyggnad ställer sig i huvudsak bakom rapportens beskrivning av nuläget och analysen om vad som behöver göras. Våra synpunkter nedan syftar till att lyfta fram dels viktiga aspekter om samarbete med redan pågående initiativ, dels peka på delar som saknas eller behöver lyftas fram tydligare, bl.a. gällande digitaliseringens möjligheter att ytterligare effektivisera och främja användning av livscykelanalyser.

2.2 Samarbete och kraftsamling inom pågående initiativ

Som beskrivs ovan tas ett stort strategiskt grepp om LCC och LCA i ett utpekat strategiskt område "Livscykelperspektiv" inom ramen för det strategiska innovationsprogrammet Smart Built Environment. Satsningar görs där idag med en budget om storleksordningen 25 Mkr för den första programperioden till och med 2018. Flera av de initiativ som pekas ut i rapporten, (t.ex. behovet av samlade styrmedel och samordning av svenska insatser samt vägledningar och kommunikation) har även identifierats inom Smart Built Environment, och några av dem har också startat. Det är av högsta vikt att beslut om åtgärder med utgångspunkt från rapporten och eventuella styrmedel som tillskjuts, synkroniseras och samordnas med det strategiska initiativet inom Smart Built Environment.

2.3 Övriga synpunkter

- Vi välkomnar rapportens problembeskrivning om att information, fakta och kunskap saknas och instämmer med förslagen kring kommunikationsplan, vägledningar och utbildningar samt att dessa målgruppsanpassas.
- Forsknings- och utvecklingsinsatser för att både bygga upp kunskap men också syntetisera och skapa verifierade tillämpningar skulle behöva större utrymme bland rapportens förslag. Det behövs även ökad kompetens att analysera och tolka resultat från LCA
- Tillämpning av ett systemperspektiv när man värderar energianvändningen är viktigt och särskilt om användning av LCA ska vara trovärdig.
- Vi vill poängtera att byggproduktförordningen CPR och frågeställningar kring LCA, miljövarudeklarationer och EPD inte nödvändigtvis står emot varandra utan går att kombinera i genomtänkta tillämpningar.
- Vi håller med om behovet av att arbete inom ISO och CEN gällande LCA samordnas, eftersom standarder är en central faktor för att nå entydiga och jämförbara beräkningar och analyser.
- Vi ser positivt på att Boverket förslås samordna de svenska insatserna inom olika EU-initiativ respektive internationella arbetsgrupper, med tillägget att denna samordning görs tillsammans med Smart Built Environment.
- Användningen av och metodiken kring LCA är komplex, vilket innebär att det krävs kunskap och mognad för att inte resultaten ska feltolkas eller för att det ska uppstå suboptimeringar. Därför bör rapportens förslag främja en succesiv och stegvis implementering kopplat till den kommunikationsplan, de vägledningar och utbildningar som föreslås.
- Vi saknar till viss del i rapporten den möjlighet digitaliseringen ger att samla information om LCA i de befintliga digitala processerna, där modellbaserad information (BIM) blir allt vanligare. Bland annat bör detta nämnas i anslutning till rapportens formuleringar om öppna tillgängliga och lättanvända LCA-verktyg. Ett av Smart Built Environments fyra övergripande mål är att minska sektorns miljöpåverkan med 40% till 2030, och det anges också av programmet att en förutsättning för detta är en digital och standardiserad hantering av LCA.
- Det finns även andra strategiska innovationsprogram som sannolikt tangerar rapportens ämne, tex Re:Source, InfraSweden 2030 och i viss mån IoT Sverige. Dessas aktiviteter bör kartläggas för att samla de viktigaste initiativen i Sverige.

Det finns ett flertal erfarenheter från senare års arbeten där Trafikverket med flera arbetat med en systemsyn som gjort det möjligt att skapa metodik för kravställande som leder till kvantifierade förbättringar. På några års sikt ser vi därför stora möjligheter för en bredskalig användning av LCA.

Avslutningsvis konstaterar vi att rapporten tar ett tydligt och väl sammanhållet grepp om livscykelfrågan för byggnader och att vi behöver drivkrafter för att öka klimatarbetet inom samhällsbyggnadssektorn. LCA är ett viktigt verktyg i det arbetet, där kunskapsuppbyggnad och information är centrala för att skapa de nödvändiga förändringarna.

För IQ Samhällsbyggnad

Eva Schelin, VD